

המחלקה לפוליטיקה וממשל
עבודה סמינריונית בקורס "דה-קולוניזציה ומרחב"
מוגשת על ידי מריה אברבון
לפרופסור חיים יעקובי
6.10.2015

**"המלחמה הפטריוטית הגדולה" בקליטה:
אתניות ומיליטריזם בין האימפריה הסובייטית לממלכתיות
הישראלית העכשווית**

תקציר

עבודת הסמינר המוגשת דנה בניכור שחשו יהודי התפוצות הסובייטיות שהגיעו לישראל בגל ההגירה הגדול של שנות התשעים כלפי השיח הישראלי ביחס למלחמת העולם השנייה. שיח הנסוב על השואה ועל גבורתם של לוחמי גטאות ומורדים במחנות ריכוז אולם איננו מביא בחשבון כמעט בכלל יהודים שלחמו בצבאות זרים; ניכור זה נעוץ במעמדה השולי של השואה בזיכרון הקולקטיבי הסובייטי של המלחמה הפטריוטית הגדולה ובעובדה כי חלק ניכר מהעולים נטלו חלק בלחימה נגד מדינות הצייר ושכלו קרובים ובני משפחה לא רק בבורות ההריגה אלא גם בשדות הקרב. על ידי שימוש במונחים "הביטוס" והיסטריסיס" לבורדייה, מוצע כי על אף שבמבט חיצוני נדמה כי היצמדותם של ותיקי מלחמת העולם השנייה דוברי הרוסית בישראל למנהגי" פולחן המלחמה" הסובייטי הייתה בגדר היסטריסיס, היא הייתה למעשה בגדר תרגום תרבותי מוצלח בנסיבות הישראליות להביטוס הפוליטי והאזרחי שרכשו בברית המועצות. בהסתמך על חקיקה עכשווית, נטען בעבודה כי מפעל ההנצחה ה"גלותי" של הוטרנים מתחיל להתקבל כעת בממלכתיות הישראלית. העבודה עורכת השוואה סמיוטית בין שני אירועים לציון יום הניצחון ה-70 על גרמניה הנאצית: חגיגת הניצחון של הקהילה דוברת הרוסית בבת ים וטקס ממלכתי שנערך באתר חיל השריון בלטרון. על ידי התייחסות למעמד הפריפריאלי כלכלית, חברתית וגיאוגרפית של הקהילה דוברת הרוסית בישראל ולערכים באים לידי ביטוי בטקס בבת ים, מוסק כי מתקיימים קווי דמיון בין הנרטיב הסובייטי לשיח הציוני העכשווי בדמות מיליטריזם, שיח של" להיות או לחדול, "הצורך להנחיל ערכים של הוקרה ומיתוסים היסטוריים לדורות הצעירים ופטריוטיזם חריף. מכנים משותפים אלה מייצרים סינתזה בדמות" הלוחם היהודי "שסביבה מאורגן הטקס הממלכתי בלטרון והיא בגדר עדות לשינוי שמתחיל להתחולל בנרטיב הציוני בימינו: הוא מכליל בתוכו חיילים וחיילות שלא נמצאו בו עד לאחרונה, מראה כי זהותם מגוונת, לא בהכרח דוברת עברית וכי סיפורם טרומי למלחמת העצמאות; באופן זה, הנרטיב שעומד מאחורי דמות" הלוחם היהודי "מרחיב את ממד ה"גבורה" אולם לא מבטל את ממד ה"שואה" באופן שמערער את יסודות הנרטיב הציוני והינו בגדר בהעברת אוכלוסין ברמה הסימבולית בין שני הממדים בהתאמה. דמות" הלוחם היהודי "מאפשרת לנרטיב הציוני לדבר בריבוי קולות: הן של קורבן השואה, הן של לוחם בנאצים על אדמת אירופה והן של אזרח ותושב ישראל ומציעה לישראל פיתוח של זהות חדשה הן ברמת המדינה והן בזירה הבינלאומית.